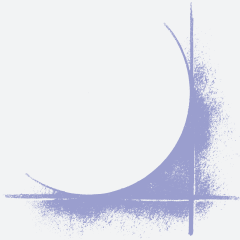

Ivana Prijatelj Pavičić

DUGO OČEKIVANA MONOGRAFIJA

Franjo Salghetti-Drioli, (autori tekstova)
Ivo Petricioli, Silvia Meloni Trkulja, Franjo Salghetti-Drioli, Vlatka Stagličić, Radoslav Tomić, Antun Travirka, Zadar, Narodni muzej, Zagreb, Institut za povijest umjetnosti, 2003., 120 str., ISBN 953-9882-7-1

Zadarski slikar Franjo (Francesco) Salghetti-Drioli (1811.-1877.), predstavnik treće generacije vlasnika poznate zadarske tvornice likera Salghetti-Drioli, isticao se među dalmatinskim slikarima XIX. stoljeća, predstavnicima akademizma, po tome što je bio jedini akademski školovani slikar, ali i po svom zanatskom iskustvu i širokoj naobrazbi. Godinama zaboravljen od strane hrvatskih povjesničara umjetnosti, u posljednje vrijeme dospio je u fokus istraživanja domaćih i inozemnih istraživača.

Sve je započelo 1997. godine, kada je u povodu 120. obljetnice smrti u Zadru organizirana izložba njegovih crteža, akvarela i gvaševa iz fundusa Kabineta HAZU. Četiri godine poslije, 2001. godine, u povodu 190. obljetnice umjetnikova rođenja, u Galeriji umjetnina zadarskog Narodnog muzeja otvorena je izložba koja je predstavljala prvi pokušaj retrospektive njegova rada, a na kojoj su prvi put, uz slike i crteže koji se čuvaju u Hrvatskoj, bile predstavljene i fotografije umjetnikovih djela koja se nalaze van slikareve domovine. Glavni inicijator ove, od hrvatske kritike višestruko hvaljene izložbe, bio je akademik Ivo Petricioli, a s njim je na pripremanju izložbe, koja je predstavljala ključan nov korak u istraživanju života i opusa zadarskog umjetnika, sudjelovao tim suradnika, uz angažman mnogih pojedinaca i institucija, posebice slikarevih nasljednika.

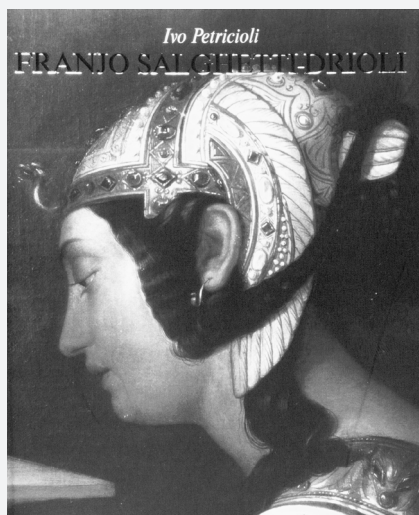
Istraživanje biografije i opusa ovog značajnog pred-

stavnika hrvatskog akademizma kojeg danas zahvaljujući upravo recentnim otkrićima o njegovom djelu svrstavamo uz bok Karasa i Simonettija, Petricioli je zaokružio radom na uređivanju prve velike monografije objavljene na hrvatskom i talijanskom jeziku. Izdavači monografije o Franji Salghettiju-Drioliju, na pripremi koje su radili zadarski akademik i njegov suradnički tim, su zadarski Narodni muzej i zagrebački Institut za povijest umjetnosti.

Suvremenik Vjekoslava Karasa i Ivana Zaschea, djelovao je u Dalmaciji (tada svojevrsnoj kulturnoj periferiji u odnosu na ostatak onodobne Hrvatske), u razdoblju nakon revolucionarne 1848. godine. Stoga je njegovo slikarstvo odraz vremena narodnog preporoda u kojem je umjetnost trebala služiti jačanju nacionalne samosvijesti.

Po povratku sa školovanja u Italiji 1843. godine trebao je preuzeti vođenje poslova obiteljske tvornice, ali usprkos tomu nije odustao od svoje ljubavi - slikarstva. Pronalazi uzore u velikanima iz prošlosti, Tizianu, Veroneseu i Correggiu, kao i djelima suvremenika, Nazarencima, Camucciniju i Minardiju. Velike historicističke, narativne, akademski slikane kompozicije povijesne, mitološko-nacionalne ili religijske tematike komplicirane dramaturgije s dotjeranom kostimografijom i potenciranom izražajnošću likova poput *Mojsija pred faraonom* i *Slavenskog barda* (1840.), *Cristofora Columba* u

okovima (1850.), ili čuvene *Jugoslavije, Sloge južnoslavenskih vladara* (prikaz zakletve hrvatskog kralja Krešimira, srpskog cara Dušana i bugarskog cara Simeona iz 1870. godine) nama su danas likovno daleke i najčešće zanimljive tek na razini ikonografije; a možda najveću kvalitetu prepoznajemo u crtačkim skicama i vinjetama rađenim olovkom, laviranim tušem ili akvarelom. Uz ove crteže u predgovoru monografije istaknuti zadarski povjesničar umjetnosti Ivo Petricioli ističe i kvalitetu mladenačkih slika *Pričest sv. Benedikta* i *Mojsije pred faraonom*. Petricioli u monografiji revidira svoje davne stavove

o Franji Salghettiju-Drioliju iz 1964. i 1980. godine kao o slikaru ograničena talenta. Riječ je - kako se iz današnje perspektive može prosuditi - o umjetniku koji je dugi niz godina od strane naše historiografije bio zaboravljen, ili bolje, o dugo nepravedno omalovažavanom umjetniku.

Silvia Meloni Trkulja, istaknuta firentinska povjesničarka umjetnosti koja je poznata po svojim izvanrednim doprinosima istraživanju slikarskog opusa Julija Klovića, opisuje Driolijev umjetnički *credo*: biti slikar za njega je značilo biti slikarom povijesnih tema, a proučavanje stvarnosti, reproduciranje predmeta, likova i prirode za nj je bila prateća aktivnost kojom se usavršava slikarski zanat.

U svom prilogu autorica istražuje umjetnikovo školo-

vanje i boravak u Italiji (studij na Akademiji sv. Luke na Sapienzi, proučavanje starih majstora u Veneciji, Genovi, Milanu, Bologni, Parmi i Firenci), njegove dodire s talijanskim umjetničkim ambijentom nakon povratka u domovinu, a posebice korespondenciju s Tommaseom, Minardijem, Michelangelom Grigolettijem, Adeodatom Malatestom, Overbeckom i Tischbeinom, uvažanim umjetnicima i teoretičarima akademskog slikarstva. Dopunja dosadašnja saznanja o Driolijevu životu i umjetničkom opusu smještajući ga u kontekst talijanskih kulturno-umjetničkih zbivanja XIX. stoljeća.

Želeći da mu se autoportret nade u prestižnoj zbirci autoportreta talijanskih slikara u Galeriji Uffizi u Firenci, zadarski je slikar godine 1874. poslao čuvenoj galeriji zamolbu za prihvaćanje njegovog autoportreta s dokumentacijom kojoj je priložio svoju autobiografiju, o čemu je već pisao R. Tomić 1998. godine. U monografiji se donosi cjelovit tekst ove zanimljive slikareve autobiografije u prijevodu akademika Petriciolja.

Radoslav Tomić, dobar poznavalac Salghettijeva rada, koji je o njemu pisao u nekoliko navrata, ovom prigodom daje cjelovit katalog djela zadarskog slikara u Hrvatskoj i inozemstvu, kao i popis njegovih izgubljenih slika i crteža, odnosno djela čije je nalazište trenutačno nepoznato. Valja naglasiti da su u katalogu obrađena i dosada manje poznata umjetnikova djela, ona registrirana u posjedu Salghettijevih potomaka, među kojima valja izdvojiti njegove portrete i autoportrete koji su do zadarske izložbe iz 2001. godine bili gotovo nepoznati hrvatskoj javnosti.

Vlatka Stagličić, koja je nedavno u zasebnoj studiji obradila slikarev odnos s čuvenim političarom, leksikografom i književnikom Nicolom Tommaseom, koji je zadarskom umjetniku služio kao savjetnik za ikonografiju, sudjeluje u monografiji s dva dragocjena priloga - cjelovitim bibliografijom Franje Salghettija-Driolija i studijom o 23 slikareve bilježnice i 3 albuma s crtežima koji se čuvaju u Kabinetu grafike HAZU. Bilježnice dokumentiraju preko dvadeset godina umjetnikova stvaralaštva, od 1831. do 1854. godine, a u njima nalazimo različite teme, od narod-

nih nošnji i skica krajolika, preko crteža djece, do skica poznatih umjetničkih djela.

Knjiga je raskošno opremljena brojnim fotografijama slikarevih djela, slika, skica i crteža, kao i starim sačuvanim fotografijama koje prikazuju Driolija iz različitih razdoblja njegova života. *Curiosum* predstavlja u monografiji objavljen presnimak fotografskog albuma koji se sačuvao u zbirci Franca Salghettija-Driolija iz Brunatea u izvornom obliku. Riječ je o albumu pod naslovom *Alcuni lavori artistici di Francesco Salghetti-Drioli riprodotti fotograficamente* (Fotografski album nekih umjetničkih djela Franje Salghettija-Driolija) izdanom u travnju 1875. godine s fotografskim reprodukcijama slikarevih djela koje je načinio znameniti zadarski fotograf Tomaso Burato, čije značenje za izučavanje povijesti fotografije u Hrvatskoj ističe u svom prilogu Antun Travirka.

U cjelini uzevši, monografija o Salghettiju-Drioliju predstavlja kapitalnu studiju o ovom 'zaboravljenom' predstavniku hrvatskog akademizma, koja pruža mogućnost novog uvida u Salghettijev opus i njegovo kritičko vrednovanje. Kao posebnu zanimljivost, na kraju, valja istaknuti podatak da je potporu za objavljivanje monografije o Salghettiju-Drioliju uz Ministarstva kulture i znanosti i tehnologije Republike Hrvatske dala i talijanska pokrajina Veneto. Time se kulturna suradnja s Republikom Italijom, koju u posljednje vrijeme pratimo na različitim projektima restauracije i konzervacije spomenika, dopunjuje zanimljivim zajedničkim izdavačkim projektom posvećenim istraživanju jednog dalmatinskog Talijana.